

UDK 811.163.42'367.7

811.163.42'366.548

Izvorni znanstveni rad

Rukopis primljen 29. III. 2023.

Prihvaćen za tisak 3. X. 2023.

<https://doi.org/10.31724/rihjj.49.2.5/>

Davor Krsnik

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Ivana Lučića 3, HR-10 000 Zagreb

orcid.org/0000-0001-7458-2507

dkrsnik@ffzg.unizg.hr

NESROČNI DESKRIPTIVNI SEKUNDARNI PREDIKATI OBILJEŽENI INSTRUMENTALOM

Rad problematizira među slavistima (v. Bailyn 2002; Richardson 2006; Markman 2008) raširenu pretpostavku da se u hrvatskome jeziku ne pojavljuju nesročni deskriptivni sekundarni predikati obilježeni instrumentalom. Na temelju konstrukcija X PRONALAZI Y U STANJU Z i X TRAJE U STANJU Y demonstrira se da deskriptivi u instrumentalu – iako relativno rijetki – nisu slučajna ili iznimna pojava u hrvatskome jeziku, već pojava čija se uporaba u određenoj mjeri može predvidjeti. Oslanjajući se na korpusnu analizu glagolskih i pridjevskih klasa u dvjema ciljanim konstrukcijama te slijedeći model konstrukcijske gramatike u radu se opisuju morfosintaktička i semantička obilježja koja motiviraju uporabu deskriptivnog instrumentala.

1. Uvod

U radu se nastoje postaviti temelji za opis deskriptivnog instrumentala u hrvatskome jeziku. Deskriptivni instrumental obilježava pridjeve i imenice u funkciji deskriptivnih sekundarnih predikata ili *deskriptiva*.¹ Pod sekundarnim predikatima pretpostavljamo elemente koji su u odnosu adjunkcije s primarnim predikatima i odnosu predikacije s nekim od argumenata glagola u funkciji primarnoga predikata (Himmelman i Schulze-Berndt 2004: 60). Odnos adjunkcije pretpo-

¹ Termine *deskriptivan* i *deskriptiv* predložio je Marković (2009: 223) kao prijevodne varijante za engleski termin *depictive* 'opisni/slikovit' čije bi pohrvaćene inačice „depiktivan” i „depiktiv” bile odveć nejasne.

stavlja da sekundarni predikat nije dijelom obrasca valentnosti glagola koji se ostvaruje kao primarni predikat. Morfološki oblik sekundarnog predikata utoliko nije ishod upravljanja glagola.

Odnos predikacije tip je odnosa kontrole u kojemu sekundarni predikat semantički ovisi o argumentu koji modificira opisujući njegovo stanje ili obilježje u vremenskom okviru radnje primarnoga predikata. Sekundarni predikat stoga i morfološki ovisi o tome argumentu zato što se njihova koreferentnost izražava odnosom sročnosti. Argument o kojemu sekundarni predikat ovisi definira se njegovim *kontrolom* (Himmelmann i Schulze-Berndt 2004: 60; Marković 2009: 222). Odnos kontrole uvriježeno je obilježavati indeksima, usp. (1a–b).²

(1a) *On_i se vratio **zdrav_i** kući.* (hrWaC, forum.hr)

(1b) *Sve ih_i nađoh **pijane_i** (...).* (hrWaC, blog.hr)

Tako u rečenici (1a) znamo da je subjekt zdrav u trenutku povratka kući. Konstrukcija nam ne kaže ništa o njegovu zdravlju prije povratka ili nakon povratka. Isto vrijedi i za referente u konstrukciji (1b). U trenutku kada ih subjekt nađe, nalaze se u stanju pijanstva. Ne znamo kada je to stanje nastalo ni koliko će trajati.

Predmet interesa u radu su deskriptivni sekundarni predikati obilježeni instrumentalom koji se u određenoj mjeri podudara s *instrumentalom osnovne osobine*. Termin je prvotno uvela Ivić (1954) objašnjavajući da se takvim instrumentalom izražava stanje ili obilježje referenta koje *naprosto postoji* u vremenskom okviru glagolske radnje. Dakle, stanje ili obilježje koje nije u uzročno-posljedičnoj vezi s radnjom glagola.

Ivić (1954: 134–136) je instrumental osnovne osobine podijelila u tri značenjske klase. Prva klasa opisuje funkcije, uloge i stadije referenata. Kada se u hrvatskim gramatikama spominje instrumental osnovne osobine, navode se primjeri baš ove klase, usp. (2a–b).

(2a) ***Divljom djevojkom neznalicom** ostavila bjeh prije tri godine očinski krov.* (Barić et al. 1997: 572)

(2b) *Činilo se da se rodio **lovcem**.* (Silić i Pranjković 2005: 235)

² Ako se uz primjere ne navodi izvor (korpus ili autorsko djelo), radi se o konstruiranim primjerima.

Druga klasa odnosi se na pojavnost i oblik referenta. Primjeri koje Ivić (1954: 135) navodi za ovu klasu uglavnom su vrlo diskutabilni. Ponajprije stoga što se odnose ili na instrumental poredbe, npr. *krv se prolijeva potokom* [poput potoka], *rijeka medom teče* [poput meda], ili označavaju način, npr. *snijeg pada krupnim pahuljama*. Jednako je problematična i treća klasa koja se odnosi na sastav referenta u kojoj prevladavaju primjeri u kojima instrumental može alternirati s lokativom načina, npr. *letjeti jatom* [u jatu]; *dolaziti gomilama* [u gomilama].

Navedeni tipovi instrumentala osnovne osobine dijele tri obilježja. Kao prvo, suvremeni govornici hrvatskoga jezika doživjet će takav instrumental arhaičnim i obilježenim. Kao drugo, Marković (2009: 224) je primijetio da konstrukcije u kojima se ostvaruje instrumental osnovne osobine ne dopuštaju odnos sročnosti sekundarnog predikata i kontrolora, usp. **krv se prolijeva potok*; **snijeg pada krupne pahulje*; **ptice letjeti jato*. Kada bismo, primjerice, u rečenici (2b) oblik *lovcem* stavili u nominativ, sekundarni predikat naočigled bismo pretvorili u subjekt, usp. (3).

(3) *Činilo se da se rodio lovac.*

Mogućnost alterniranja između obrasca sročnosti i obrasca nesročnosti s instrumentalom važna je slavistička tema (v. npr. Filip 2001; Richardson 2001; Bailyn 2002; Markman 2006; Marković 2009).³ Instrumental osnovne osobine na prvi pogled za tu temu nije relevantan. To privodi trećemu obilježju triju klasa instrumentala osnovne osobine. Naime, ako je suditi prema primjerima koje navode Ivić (1954) i hrvatski autori (npr. Peti 1979; Barić *et al.* 1997; Silić i Pranjković 2005), instrumentalom osnovne osobine obilježavaju se isključivo imenice. To primjećuje i Marković (2009: 223). Ne navode se primjeri u kojima bi pridjevi, kao najtipičnija kategorija deskriptiva, bili obilježeni instrumentalom osnovne osobine.

Ne iznenađuje da Šarić (2008: 300) bilježi da je rasprava o alternaciji obrasca sročnosti i obrasca s instrumentalom među sekundarnim predikatima od male važnosti za hrvatski jezik. Šarić bilježi da primjeri tipa **Našao sam ga pijanim*,

³ Marković (2009) se prvi u hrvatskome jezikoslovlju bavio temom nesročnih sekundarnih predikata obilježenih instrumentalom. Rad je posvetio *rezultativima* ili rezultativnim sekundarnim predikatima koji se od deskriptiva razlikuju po tome što se s primarnim predikatim nalaze u uzročno-posljedičnom odnosu označavajući pretvorbu referenta objekta prouzročenu glagolskom radnjom, npr. *[P]eći hamburgere blago krvavima* (forum.hr, hrWaC).

koje nalazimo u ruskome, u hrvatskome jeziku nisu mogući te da je predikatni instrumental glede sekundarnih predikata ograničen tek na pokoju iznimku. Treba napomenuti da pretraživanjem korpusa doista nismo naišli na primjer *naći* <koga> *pijanim*, no naišli smo na primjere (4a–b).

(4a) *Ima četiri tetovaže, a sa 16 su je uhitili pijanom za volanom (...).*
(hrWaC, klik.hr)

(4b) *Čak se i dućane može naći otvorenim do 22 sata.* (hrWaC, ski-klubsplit.hr)

Gornji primjeri preuzeti su iz *hrWaC* korpusa i pripadaju suvremenome hrvatskom jeziku. Iako ne nalazimo karakterističan spoj *naći* <koga> *pijanim*, vidimo da se pridjev *pijan* može ostvariti kao deskriptivni sekundarni predikat u instrumentalu isto kao što se i glagol *naći* može pojaviti s drugim pridjevima u toj funkciji i obliku (vidi pogl. 3, osobito Tablicu 1 i primjere (19a–c)). Bilo bi stoga pretjerano unaprijed odbaciti mogućnost obrasca *naći* <koga> *pijanim* u hrvatskome jeziku. Mogućnost takve uporabe svakako postoji.

Treba primijetiti da Šarić (2008: 300) svoje tvrdnje iznosi pozivajući se na Bailyna (2002: 33–34) koji bez korpusne analize i oslanjajući se, naočigled, na jezični osjećaj i pretpostavke informanata (ukoliko ih je imao), izvodi da je za sekundarne predikate u „srpsko-hrvatskome” jeziku moguć samo obrazac „istosti padeža” pod kojim pretpostavlja obrazac sročnosti.⁴ To gledište među ostalima dijele Richardson (2006: 255) i Markman (2008: 236). Mi ćemo u radu pokazati da je to gledište neopravdano. Nema dvojbe da deskriptivi obilježeni instrumentalom u hrvatskome nisu česti, no njihovo pojavljivanje u uporabi nije ishod govorničke hirovitosti i slučajnih odabira. Da je doista tako, demonstrirat ćemo na primjeru konstrukcija X PRONALAZI Y U STANJU Z i X TRAJE U STANJU Y.

Rad je organiziran tako da se u drugome poglavlju daje pozadina polazištima i problemima opisa deskriptivnog instrumentala u hrvatskome jeziku. To među ostalim uključuje kritički osvrt na Bailynovu (2002) teoriju *otkrivenih predikatora* i pregled temeljnih polazišta modela koji iznosi Richardson (2001), a prema kojemu je pojava deskriptivnih sekundarnih predikata u instrumentalu motivirana scenarijem implicitne poredbe suprotnih stanja nekog referenta. U trećemu poglavlju opisuju se konstrukcije X PRONALAZI Y U STANJU Z i X TRAJE U STANJU

⁴ Bailyn ne spominje hrvatski i srpski jezik pojedinačno, već koristi termin *Serbo-Croatian*.

Y. Opis počiva na teoriji konstrukcijske gramatike. Konstrukcije se obrađuju korpusnom analizom glagolskih i pridjevskih klasa koje u uporabi oprimiraju njihovu pojmovnu strukturu. Četvrto poglavlje posvećeno je dodatnome opisu pridjeva koji u ulozi deskriptiva mogu biti obilježeni instrumentalom. Demonstrira se primjenjivost na hrvatski jezik modela antonimnih parova koji predlaže Richardson (2001) te se nudi dodatno objašnjenje pojave deskriptiva u instrumentalu koje se temelji na asocijativnosti s drugim, produktivnijim tipovima predikatnog instrumentala. U petome poglavlju slijedi zaključak.

2. Teorijski okvir i teorijski problemi

Bailyn (2002) prvi je formulirao pretpostavku da u hrvatskome jeziku nije moguć obrazac nesročnih sekundarnih predikata u instrumentalu. U tome ga slijede Richardson (2006: 255), Markman (2008: 236) i Šarić (2008: 300). Prema Bailynovoj teoriji *otkrivenih predikatora* (engl. *overt predicates*) predikacija je utemeljena na funkcionalnoj kategoriji *PredP*. Dakle, primarna predikacija svake rečenice proizlazi iz kategorije *PredP*. Određeni glagoli usto mogu odabrati dodatnu *PredP* kategoriju kao komplement ili im se *PredP* kategorija može pridružiti kao adjunkt. Bailyn u obama slučajevima govori o *malim surečenicama* (engl. *small clauses*) koje izjednačava sa sekundarnim predikatima, usp. (5a–b).

(5a) *Smatraju* [_{PredP} *ga* [_{AP} *pouzdanim*]]

(5b) *Susreli su ga* [_{PredP} *PRO* [_{AP} *ljuta*]]

Terminom *Pred⁰* označava se kategorija koja odabire leksičku jedinicu koja će ostvariti odnos predikacije. Tako u strukturi (5a) *Pred⁰ 1* odabire VP (*smatraju*), a *Pred⁰ 2* odabire AP (*pouzdanim*), dokle u strukturi (5b) *Pred⁰ 1* odabire VP (*susreli su*), a *Pred⁰ 2* odabire AP (*ljuta*). U primjeru (5a) glagol *smatrati* odabire cijelu malu surečenicu kao argument kojemu dodjeljuje tematsku ulogu propozicije određujući padežni oblik objekta i predikatnoga imena. U primjeru (5b) mala surečenica pridružuje se rečenici s glagolom *susresti*. Prazni subjekt *PRO* kao tema sekundarnog predikata *ljut* ostvaruje se kao anafora objekta glavne rečenice.

Bailyn (2012: 185–186) piše da je u suvremenome ruskom jeziku predikatni instrumental potisnuo ostale načine obilježavanja sekundarnih predikata. Preostao je ograničen broj okolina u kojima predikatni instrumental nije obavezan,

već može alternirati s obrascem sročnosti, npr. *naći <koga> pijana/pijanim, plesati gol/golim*. U skladu s tim Bailyn (2002: 33) izvodi pravilo prema kojemu u ruskome jeziku kategorija Pred⁰ nosi obilježje [+ Instr.]. „Istost padeža” ili obrazac sročnosti ostvaruje se u svim slučajevima u kojima kategorija Pred⁰ nema padežna obilježja, odnosno nema načina provjeravati i doznačivati padeže. Prema Bailynovu (2002: 33–34) shvaćanju to je slučaj u srpsko-hrvatskome jeziku u kojemu se predikatni komplementi u instrumentalu mogu ostvariti samo uz semikopulativne glagole kao što su *činiti se* i *smatrati*, dokle su u njihovu odsustvu predikatni adjunkti u instrumentalu nemogući.

Međutim, Bailyn (2002: 37) piše da je moguć i treći obrazac u kojemu se ostvaruju *otkriveni predikatori* (engl. *overt predicates*). Riječ je o neglagolskim kopulama. Njihovu funkciju u hrvatskome preuzimaju čestica *kao* i prijedlog *za* alternirajući s predikatnim instrumentalom, npr. *Smatraju ih svojim bližnjima / za svoje bližnje / kao svoje bližnje*. Bailyn (2002: 39) bilježi da otkriveni predikatori apsorbiraju predikatni instrumental.

Izuzevši kritiku njegovih gledišta o deskriptivnim sekundarnim predikatima u hrvatskome jeziku, u radu se nećemo baviti Bailynovom teorijom predikatora. Međutim, treba primijetiti da je njegova teorija održiva isključivo dokle se bavi predikatnim komplementima. Problem za njegovu teoriju u najvećoj su mjeri pridjevi koji dolaze kao predikatni adjunkti. To je vidljivo i na njegovu primjeru s pridjevom *pijan* (v. Bailyn 2002: 40). Rečenice *Plesali smo pijanima* i *Plesali smo kao pijani* ne čine isti tip konstrukcije. Dok se rečenica s instrumentalom može tumačiti kao predikatna ili similitivna konstrukcija, rečenica s česticom *kao* je similitivna. Njome se kaže da su referenti *plesali kao da* su pijani. Izražava se hipotetično stanje kojim se posredno opisuje način plesa, dočim se u rečenici s instrumentalom (ukoliko nije similitivna) opisuje stanje referenta subjekta. To u konačnici primjećuje i Bailyn (2002: 40–41) napominjući da je pojava u skladu s njegovom analizom (*sic!*), ali njezin opis uvjetuje analizu značenjskog doprinosa specifičnog predikatora, što nadilazi okvire njegova rada. To je teško prihvatiti kao razlog kada se u obzir uzme da alternacija nije provediva jer proizvodi varijante upitna smisla, usp. (6a) i (6b) te (7a) i (7b). Ne može se zanemariti značenjski aspekt sintaktičke analize.

(6a) [Z]nači vrata vas na povratku čekaju **otvorenima**? (slobodnadalmacija.hr, hrWaC)

(6b) ?Znači vrata vas na povratku čekaju **kao otvorena**?

(7a) Nije primila za ruke one koji ih imaju **prljavima**, i ispala je iz tog kruga. (blog.hr, hrWaC)

(7b) ?Nije primila za ruke one koji ih imaju **kao prljave**, i ispala je iz tog kruga.

S druge strane, čini se da obrazac s česticom *kao* može alternirati s instrumentalom kada se u funkciji sekundarnih predikata pojave imenice i imenički spojevi, usp. (8a–b).

(8a) *Teroristu trebate tražiti **vjernikom fanatikom** (...).* (hrWaC, vecernji.hr)

(8b) *Terorista treba tražiti **kao vjernika fanatika**.*

Možda opis deskriptivnog instrumentala treba utemeljiti na tom raskoraku između pridjeva i imenica. Jäger (2000: 1) bilježi da su neglagolske kopule (kao što su čestica *kao* i pridjelog *za*) sinonimne s glagolskima tako što denotiraju identifikaciju referenta s određenim obilježjem ili stanjem. To znači da imenice u funkciji sekundarnih predikata tek posredstvom predikatora ili neglagolskih kopula stječu značenjsku strukturu tipa X JE KAKAV ili X JE U STANJU Y koju pridjevi kao kategorija s glagolskim elementima inherentno posjeduju. Ako je tako, postavlja se pitanje zašto se pridjevi – neovisno o tome koliko je to u uporabi rijetko – dodatno mogu obilježiti deskriptivnim instrumentalom. Bailyn na to pitanje ne odgovara.

Da bi se na to pitanje odgovorilo, mora se razmotriti značenje predikatnog instrumentala u konstrukcijama s deskriptivima. Nichols (1981: 156) prva iznosi sustavnu analizu čimbenika koji potiču uporabu predikatnog instrumentala. Prvi čimbenik odnosi se na gramatičko vrijeme. Nichols (1981: 155) piše da instrumental pokazuje tendenciju prema strukturama s perfektom u kojima se za referenta kaže da je „bio ili običavao biti x, ali više nije”, npr. *bio je **svjedokom zločina**; bio je **sucem** od 1993. do 1998. godine.*⁵

Drugi čimbenik koji potiče uporabu predikatnog instrumentala je to što se njime naznačuje *implicitna promjena stanja* (Nichols 1981: 156). To pretpostavlja sce-

⁵ Brač (2017: 36) primjećuje nešto slično i za hrvatski jezik istražujući frekvenciju imenica u predikatnom instrumentalu uz glagol *biti*.

narij u kojemu se zatečeno stanje referenta s_1 shvaća na neki način izmijenjenim u odnosu na drugo, pretpostavljeno stanje s_2 , usp. (9a–b).

(9a) *Neke namirnice moramo kuhati / peći jer u tom obliku od njih imamo više koristi ili ih jednostavno ne možemo konzumirati **sirovima**.* (hrWaC, forum.hr)

(9b) *Slično kao kada sanjate nešto strašno i probudite se **prestrašenima**.* (hrWaC, intimatemedicine.com.hr)

U primjeru rečenice (9a) sirovo stanje namirnica suprotstavlja se stanju obrade kuhanjem ili pečenjem. U okviru rečenice (9b) proces buđenja koji u normalnim okolnostima uključuje stanje odmorenosti i smirenosti suprotstavlja se stanju prestrašenosti. Nichols (1981: 156) piše da su njezini informanti, govornici ruskoga jezika, isticali da sekundarni predikati obilježeni instrumentalom pobuđuju pretpostavku da se zatečeno stanje ili obilježje referenta uspoređuje sa stanjem ili obilježjem koje mu je prethodilo.

Richardson (2001: 5) na toj osnovi iznosi tezu da se u funkciji deskriptiva mogu ostvariti samo pridjevi s događajnom strukturom, samo predikati stadija koji označavaju prijelazna i otuđiva stanja ili obilježja referenata (v. Carlson 1977). Primjerice, pridjev *pijan* predikat je stadija jer označava privremeno stanje u koje referent dolazi iz stanja trezvenosti u koje će se kasnije i vratiti. S druge strane, pridjev *visok* kao predikat individualne razine označava trajno i neotuđivo obilježje referenta i utoliko je lišen događajne strukture. Stoga možemo reći *Došao je na sastanak **pijan***, ali ne i **Došao je na sastanak **visok***.

Međutim, ako se pridjevi kao predikati stadija određuju prema leksičkim obilježjima, koja je onda uloga predikatnog instrumentala? Richardson (2001: 9) objašnjava da obrazac sročnosti rezultira nedogađajnim tumačenjem pridjeva unatoč tome što pridjev leksički sadrži događajnu strukturu. Razlog je to što se prema obrascu sročnosti okvir događajne strukture sekundarnog predikata u cijelosti podudara s radnjom primarnoga predikata. Pretpostavka je da predikatni instrumental to mijenja. Kada je sekundarni predikat obilježen instrumentalom, konstrukcija denotira dvije događajne strukture – strukturu radnje primarnoga predikata i onu sekundarnoga predikata. Obrazložit ćemo to primjerom, usp. (10a–b).

(10a) [Č]im vas prvi put uhvate **nevezanima** kao prekršitelji bit ćete za-

obilježeni u sustavu (...). (hrWaC, braconline.com.hr)

(10b) *Čim vas prvi put uhvate **nevezane** kao prekršitelji bit ćete zabilježeni u sustavu.*

U scenariju (10b) glagolska radnja i obilježje referenta denotirano deskriptivom dijelom su iste događajne strukture koja naprosto opisuje obilježje referenta u trenutku odvijanja glagolske radnje. U scenariju rečenice (10a) prema modelu Richardson postoje dvije strukture događaja: radnja hvatanja referenta u prekršaju s jedne strane i njegov običaj da automobil vozi nevezan pojasom s druge. Preciznije, obilježje bivanja nevezanim predočava se kao uzrok razloga za radnju hvatanja, odnosno evidenciju prekršaja i kaznu. Podjednako možemo tumačiti i primjere (11a–b).

(11a) *Sve je bilo tu, suncobrani, palme, skoro tirkizno more, dobro **naspavanima** niti naši vršnjaci nisu izgledali tako nenasosno.* (hrWaC, blog.hr)

(11b) *Sve je bilo tu, suncobrani, palme, skoro tirkizno more, dobro **naspavani** niti naši vršnjaci nisu izgledali tako nenasosno.*

Interesantno je da se u primjerima (11a) i (11b) obama deskriptivima podjednako izražava uzrok razloga za pojavno obilježje referenta subjekta. Riječju, ne izgledaju nenasosno zato što su dobro naspavani. Međutim, instrumentalom u (11a) sugerira se da je stanje naspavanosti ishod scenarija koji je mogao dovesti do stanja neispavanosti i lošeg izgleda referenta. Obrazac sročnosti u (11b) lišen je takve konotacije. Njime se naprosto opisuje zatečeno stanje referenta subjekta.

Richardson (2001: 11) bilježi da je u ruskome jeziku obrazac sročnosti općenito nemoguć uz infinitiv glagola. U hrvatskome jeziku vidljiva je tendencija da deskriptivi budu u instrumentalu kada se ostvaruju uz komplemente modalnih glagola u infinitivu, usp. (12a–b). Vidi također (4b), (8a) i (9a).

(12a) *Odvajanje je bilo 19. kolovoza i nakon toga ih se moglo vidjeti **odvojenima**.* (forum.hr, hrWaC)

(12b) (...) *uređaj čvrste konstrukcije koji ćete morati paziti ako ga namjeravate imati **čistim i neogrebanim**.* (hrWaC, usporedi.hr)

Nasuprot obrascu sročnosti kojim bismo u (12a) tek opisali obilježje dvaju nebeskih entiteta, usp. *moglo ih se vidjeti **odvojene***, instrumentalom u fokus dovo-

dimo to da je obilježje njihove odvojenosti ishod ciklusa u čijoj su se početnoj fazi na nebu pojavljivali zajedno. Isto tako u primjeru (12b) instrumentalom se obilježje čistoće i očuvanosti referenta objekta suprotstavlja neizrečenome suprotnom obilježju koje bi proizišlo iz nebrige vlasnika.

Ono što je iz svih dosadašnjih primjera vidljivo jest to da se predikatnim instrumentalom pridjevi u funkciji sekundarnih predikata smještaju u scenarij implicitne usporedbe sa svojim suprotnostima, sa stanjima i obilježjima oprečnima onima koje denotiraju.

U prvome dijelu poglavlja istaknuli smo da Bailyn (2002: 35) ne objašnjava odakle dolazi do zaključka da je Pred⁰ kategorija u hrvatskome jeziku „lišena padežnih obilježja” te da je iz toga razloga za sekundarne predikate moguć samo obrazac sročnosti. Bailyn spominje samo konstruirane primjere ne pozivajući se na relevantne gramatike i monografije hrvatskoga jezika (Weber 1859/2005: 45; Peti 1979: 169; Barić *et al.* 1997: 572).⁶ Naravno, primjeri koje smo naveli mogli bi se okarakterizirati kao iznimne pojave koje su se iz raznih razloga mogle naći u uporabi. Najočitiiji razlog bio bi utjecaj ruskoga u slučaju govornika koji su učili ruski jezik i/ili određeno vrijeme proveli u Rusiji. Bailyn bi mogao tvrditi da njegova pretpostavka i dalje stoji. Obrazac sročnosti prevladava u izražavanju sekundarnih predikata u hrvatskome jeziku do te mjere da pokoja iznimka među stotinama primjera u korpusu potvrđuje njegovu tezu. Primjerice, spoj *pijan voziti/voziti pijan* u *hrWaC* korpusu ostvaruje se 682 puta, ali deskriptiv *pijan* pritom nijednom nije obilježen instrumentalom. Isto vrijedi i za spoj *bolestan ležati/ležati bolestan* koji se pojavljuje 125 puta. Mnoštvo je takvih primjera. Obrazac sročnosti prevladava.

Pa ipak, tome gledištu suprotstavlja se primjer konstrukcija X PRONALAZI Y U STANJU Z i X TRAJE U STANJU Y u kojima se sekundarni predikati obilježavaju instrumentalom, pri čemu je jedna od njih u uporabi uobičajena tako da može proizvoditi i varijante analogijom. Naredno poglavlje posvetit ćemo analizi tih dviju konstrukcija.

⁶ Ne spominje čak ni utjecajnu monografiju Milke Ivić (1954) posvećenu instrumentalu u srpskohrvatskome jeziku.

3. Konstrukcije s deskriptivnim instrumentalom

Konstrukcije u radu u skladu s Goldberg (1995: 4) definiramo kao nezavisne argumentne strukture poopćene iz uobičajenih obrazaca govora. Krsnik (2021: 90) daje primjer za to u vidu spoja glagola *ići* s komparativom pridjeva *star*. Sintagma *ići stariji* u značenju ‘postajati stariji’ u *hrWaC* korpusu ostvaruje se 54 puta. No već je i taj omanji broj pojava bio dovoljan da obrazac počne proizvoditi varijante. Primjeri spojeva *ne ići mlađi*, *ići ljepši* i *ići bogatiji* u korpusu se pojavljuju svega jednom, a nesumnjivo nastaju analogijom prema obrascu *ići stariji*, usp. (13a–c).

(13a) *Beskućnik sam već godinama, ne idem mlađi i treba mi kakva soba ili stan.* (slobodnadalmacija.hr, hrWaC)

(13b) *Ne primjećujem da s godinama idem ljepši, ali od prije sedam mjeseci primjećujem da se žene okreću za mnom, ko zna zašto.* (forum.hr, hrWaC)

(13c) *Mi koji smo na najnižim plaćama nismo niti očekivali ništa drugo nego da bogatiji ide bogatiji.* (forum.hr, hrWaC)

Produktivni obrasci nerijetko se mogu preslikati na glagole s čijom su valentnošću u cijelosti neskladni. U hrvatskome jeziku, primjerice, osobito je frekventan obrazac u kojemu se glagoli odstranjenja tipa *odnijeti*, *baciti*, *otpuhnuti*, *odvući* i *otjerati* (vidi Levin 1993: 122–123), kao i glagoli prisile tipa *gurnuti* (Levin 1993: 137) dopunjuju različitim tipovima mjesnih adverbijala, pa tako i sintagmom *u nepovrat*. Analogijom prema tome obrascu nastaje primjer s glagolom *kihnuti* u rečenici (14).

(14) *Kao da je netko ušmrkao njegov entuzijizam i kihnuo ga u nepovrat.* (tportal.hr, hrWaC)

Glagol *kihnuti* u rječnicima se opisuje kao neprijelazan glagol sa značenjem ‘naglo izbaciti zrak iz nosa bez utjecaja volje’ (vidi VRH 2015: 547).⁷ To se značenje naizgled čuva i u rečenici (14), a opet, ako je suditi prema argumentnoj strukturi, glagol *kihnuti* je kauzativan i ugrubo znači ‘izbacivanjem zraka iz nosa prouzročiti premještanje kakva predmeta s jednoga na neko drugo mjesto’. Kako to

⁷ Kratica VRH odnosi se na *Veliki rječnik hrvatskoga standardnog jezika* (2015) pod uredništvom Jojić *et al.*

značenje nije dijelom opće uporabe, nema rječnika hrvatskoga jezika u kojemu bismo našli takav opis glagola *kihnuti*. Radi se o *ad hoc* uporabi proizišloj iz obrasca X UZROKUJE DA SE Y PREMJESTI NA MJESTO Z koji dijele svi glagoli odstranjenja koji dolaze s mjesnim adverbijalima tipa *u nepovrat*.

Usporedive primjere analogije uočavamo i među deskriptivnim sekundarnim predikatima vezanima za konstrukcije X PRONALAZI Y U STANJU Z i X TRAJE U STANJU Y. U uvodnome poglavlju spomenuli smo da se sekundarni predikati s glagolima mogu naći u stabilnoj vezi. Sekundarne predikate koji se često ostvaruju s određenim glagolom Nichols (1981: 120) zove *vezanim predikatnim imenima*, npr. *voziti pijan, ležati bolestan* (v. pogl. 2).

U radu ćemo predstaviti dvije konstrukcije utemeljene na vezanim predikatnim imenima u kojima se sekundarni predikati mogu ostvariti prema obrascu sročnosti s kontrolorom, ali isto tako mogu biti obilježeni i predikatnim instrumentalom. Prva konstrukcija temelji se na spoju *zateći nespreman* koji u *hrWaC* korpusu dolazi 267 puta, pri čemu 221 pojavnica oprimjeruje obrazac sročnosti, dok u 46 pojavnica sekundarni predikat *nespreman* dolazi u instrumentalu, usp. (15a–b).

(15a) [D]olazak gostiju zatekao ga je potpuno **nespremnim** (...). (hrWaC, blog.hr)

(15b) Kreditna je kriza zatekla Island potpuno **nespremnim** (...). (dnevno.hr, hrWaC)

Tablica 1 pokazuje da je spoj *zateći nespremnim* dovoljno čest da ga govornici preslikavaju i na druge glagole, npr. *dočekati, uhvatiti/uloviti, naći/pronaći, iznenaditi*. U spojevima s tim glagolima pridjev *nespreman* također većim dijelom slijedi obrazac sročnosti iako je u spoju s glagolima *dočekati* i *uhvatiti* vidljiva i dosljednost pri uporabi predikatnog instrumentala, usp. (16a–b).

(16a). *Hipertenzija vas lako može uhvatiti nespremnima* (...). (hrWaC, radiodrnis.hr)

(16b) *Budimo otvoreni i recimo da nas je kriza kao i ostale zemlje dočekala nespremnima*. (hrWaC, dnevnik.hr)

Tablica 1. Glagoli povezani s pojmovnom strukturom (17)

Glagol	Σ frekvencije	Sročnost	Instr.
zateći	39789	221	46
dočekati	18084	191	10
uhvatiti	19108	189	10
naći	13144	22	1
uloviti	11460	18	2
pronaći	9548	2	1
iznenaditi	85177	2	0

Šarić i Wittschen (2010: 491) glagole *uhvatiti*, *iznenaditi*, *uloviti*, *zateći* i *naći* povezuju kao sinonime kada referiraju na scenarij iznenadna nailaska na referenta, npr. *uhvatiti/iznenaditi/uloviti/zateći/naći/uvrebatu u pravom/najgorem/nezgodnom trenutku*. S njima se može povezati i glagol *dočekati* koji bi u tom smislu bio značenjski blizak glagolu *uvrebatu*. S adverbijalima koji se odnose na trenutak odvijanja radnje svi glagoli označavaju kontakt koji je iz perspektive referenta objekta neočekivan. Upravo se to potvrđuje posredstvom deskriptiva *nespreman* u (15a–b) i (16a–b). S obzirom na to da glagol *pronaći* izražava najopćenitije, neutralno značenje scenarija iznenadna, neočekivana kontakta, prema njemu poopćujemo pojmovnu strukturu toga scenarija, usp. (17).

(17) X PRONALAZI Y U STANJU Z.

Da se govornici oslanjaju na takvu pojmovnu strukturu, dokazuju primjeri njezina širenja na druge tipove pridjeva u funkciji deskriptiva. Tu se, očekivano, ističe glagol *zateći* s kojim je ovaj obrazac govora doista produktivan, usp. (18a–c).

(18a) *Dodaje da je sutradan prostorije zatekao čistima i očuvanima.* (hrWaC, vecernji.hr)

(18b) *Jedne se večeri kasno vratio kući i zatekao budnim samo dragoga taticu.* (hrWaC, vecernji.hr)

(18c) *Neka te izlazak sunca nikada ne zatekne otvorenim.* (hrWaC, index.hr)

Premda glagol *zateći* nije suznačan, u nekim primjerima deskriptive nije moguće ispustiti iz rečenice bez narušavanja propozicije. Razlog je tome to što se glagol *zateći* rabi u značenju ‘dolazeći naći, vidjeti koga ili što’ (VRH 2015: 1746) koje iziskuje adverbijalne komplemente, npr. *zateći obitelj kod kuće*, *zateći vlak na peronu*. Budući da se to značenje u određenoj mjeri čuva i u konstrukciji s

deskriptivima, deskriptivi po svemu sudeći alterniraju s adverbijalnim komplementima glagola *zateći*. To sa sobom povlači pitanje o statusu takvih deskriptiva. Ako uvjetuju predikatnost glagola, ne mogu biti adjunkti. Mimo tih primjera, međutim, pojmovna struktura X PRONALAZI Y U STANJU Z stvara nesumnjive predikatne adjunkte u instrumentalu, usp. (19a–c). Vidi usto (4a–b), (10a) i (12a). Prevladavaju primjeri s glagolima *naći* i *pronaći*.

(19a) *Istražujući samostansku biblioteku naši su istražitelji među prašnjavim koricama našli **zapisanim** da u Dajli već u VI. stoljeću djeluje zajednica istočnjačkih monaha dok je Istra pod Bizantom.* (hrWaC, novilist.hr)

(19b) *To što sam se jučer popodne zaletila do meni drage prijateljice i našla ju sa šljivom na oku i spremnom isprikom da je lupila u vrata. I **nespremnom** da mi kaže istinu.* (hrWaC, index.hr)

(19c) *Ovaj put je policija bila u pravu jer troje je ljudi navedenih u popisu pronađeno **živima**.* (hrWaC, vidi.hr)

U određenim se slučajevima glagoli rabe tako da se njihovo leksičko značenje u cijelosti asimilira s pojmovnom strukturom X PRONALAZI Y U STANJU Z. U tim slučajevima predikatni adjunkti postaju komplementima jer uvjetuju predikatnost glagola i cjelovitost propozicije. No baš takvi primjeri dokazuju da je riječ o uporabi modeliranoj pozadinskom konstrukcijom zato što je inače riječ o samoznačnim glagolima, usp. (20a–b).

(20a) *Također i mi, kao žene učenice Isusove, koje su išle na grob i našle ga **praznim**, možemo pitati koje značenje ima ovaj događaj.* (hrWaC, milosrdnice.hr)

(20b) *Ja sam pauzirala 4 godine (nakon 7 - godišnje veze). Sve manje od toga bi me bilo uhvatilo **neurotičnom** i **sjebanom**. Sad mi je super.* (hrWaC, forum.hr)

Konstrukcija koju smo netom opisali temelji se na prijelaznim glagolima. Postoji još jedna koja proizlazi iz neprijelaznih glagola, odnosno iz sintagme *zjapiti prazan* koja se u *hrWaC* korpusu ostvaruje u vidu 2075 pojava. Od toga, međutim, u svega 13 pojava deskriptiv *prazan* biva obilježen instrumentalom, usp. (21a–b).

(21a) [G]rad u ovo blagdansko vrijeme u večernjim satima zjapi **praznim**. (hrWaC, info.hr)

(21b) [T]ribine Ciboninog tornja i dalje su zjapile **praznima**. (hrWaC, index.hr)

Glagol *zjapiti* u spoju s pridjevom *prazan* nosi značenje koje bi se moglo okarakterizirati kao spoj gramatičkoga značenja kopulativnoga glagola X POSJEDUJE OBILJEŽJE Y i leksičkoga značenja glagola *stajati* ‘biti u stanju mirovanja’ (VRH 2015: 1462). Stanje mirovanja pritom se izjednačuje s pojmom stagnantnoga trajanja ili egzistiranja, dočim se deskriptivom opisuje stanje ili obilježje u kojemu referent traje ili egzistira. Pojmovnu strukturu konstrukcije utoliko definiramo ovako:

(22) X TRAJE U STANJU Y

Tablica 2. Glagoli povezani s pojmovnom strukturom (22)

Glagol	Σ frekvencije	Sročnost	Instr.
zjapiti	3532	2062	13
stajati	325853	330	0
čamiti	2493	9	0
ležati	75520	5	0
propadati	14968	4	0
čekati	331759	3	0
trunuti	2512	2	0
vapiti	5370	2	0

Glagoli u Tablici 2 sabrani su prema intuiciji autora. Riječ je o glagolima čija se značenja mogu dovesti u asocijaciju s pojmovnom strukturom X TRAJE U STANJU Y. Tako u sintagmi s deskriptivom *prazan* svi glagoli u Tablici 2 označuju način na koji referent subjekta traje ili postoji u stanju praznine. Glagoli položaja *stajati* i *ležati* odražavaju statičnost karakterističnu za ostale glagole u skupini. Levin (1993: 249–250) glagole *čamiti* i *čekati* svrstava u glagole egzistencije. Njima se opisuje način pasivna trajanja referenta subjekta. Psihološki glagol *vapiti* označava izostajanje agentivnosti subjekta podjednako kao i glagoli promjene stanja *trunuti* i *propadati*.

S obzirom na to da je instrumental rijedak i u sintagmi *zjapiti prazan*, ne iznenađuje da se njime rijetko obilježavaju drugi pridjevi koji dolaze s glagolom

zjapiti. Učestaliji su primjeri deskriptiva u instrumentalu s glagolom *stajati*, usp. (23a–c).

(23a) *Dejan Šorak je objavio napetu i golemu knjigu u tri sveska (...) koja kod nas još zjapi nepročitanom.* (hrWaC, algoritam.hr)

(23b) *[T]aj posao stoji otvorenim do daljnjega.* (hrWaC, slobodnadalmacija.hr)

(23c) *Tako plodne ravnice koje su prikladne za uzgoj žitarica, umjesto da su obrađene, stoje zapuštenima.* (hrWaC, glas-koncila.hr)

Značenje ‘biti na jednom mjestu i ne kretati se’ inherentno glagolu *stajati* (VRH 2015: 1462) uzajamno je svim glagolima u Tablici 2. Općost i neutralnost toga značenja čini glagol *stajati* uporabno fleksibilnim, pa utoliko ne iznenađuje da opetovano oprimjeruje pojmovnu strukturu X TRAJE U STANJU Y. Uz gore spomenute primjere u *hrWaC* korpusu nailazimo još na spojeve *stajati neiskorištenim* i *stajati nepokretnim*.

4. Obilježja pridjeva u dvjema konstrukcijama s deskriptivima

U drugome poglavlju iznijeli smo teorijski model prema kojemu se stanje ili obilježje koje deskriptiv u instrumentalu denotira nalazi u implicitnoj usporedbi sa sebi suprotnim stanjem ili obilježjem. Primjeri iz hrvatskoga po svemu su deći pristaju uz taj okvir. Među pridjevima koje nalazimo obilježenima instrumentalom vidimo parove antonima kao što su *otvoren–zatvoren*, *pijan–triježan*, *čist–prljav*, *očuvan–zapušten*, *prazan–pun*, *spreman–nespreman*. U tom smislu zanimljiva je klasa pridjeva koja denotira negativna obilježja, npr. *nepokretan*, *neiskorišten*, *nedovršen*, *nepročitana* te sinonimi pridjeva *nespreman*: *nepripremljen*, *nepripravan*. U toj klasi sukob antonimnih obilježja pretpostavljen je niječnim prefiksom, usp. scenarij (23a) u kojemu *knjiga zjapi nepročitanom* nasuprot onome u kojemu *biva čitana* ili pak scenarij (24) u kojemu *slova stoje neiskorištenima* nasuprot scenariju u kojemu *bivaju iskorištena*.

(24) *[Č]etiri predimenzionirana slova koja na početku ispisuju mjesto radnje Rim ROMA, da bi u nastavku uglavnom stajala neiskorištenima (...).* (hrWaC, kazaliste.hr)

Smatramo da je uporaba instrumentala u konstrukcijama X PRONALAZI Y U STANJU Z i X TRAJE U STANJU Y motivirana potrebom govornika da izrazi previranje dvaju oprečnih stanja ili obilježja. Usto, instrumentalom u fokus dolazi događajna struktura deskriptiva. Njime se bolje nego sročnošću dočarava durativni vid postojanosti nekog obilježja ili stanja referenta u okviru radnje primarnoga predikata. Tako knjiga zjapi zato što *biva nepročitanom* u nekom periodu u kojemu bismo očekivali da se novonastaloj knjizi posveti čitalačka pažnja. Isto vrijedi u slučaju slova kakva naslova ili teksta koja *bivaju neiskorištenima* za vrijeme trajanja dramske izvedbe.

No postoji još jedan razlog koji bi mogao motivirati pojavu deskriptiva u instrumentalu. Uočili smo da predikatni instrumental pokazuje tendenciju ostvariti se kada pridjev dolazi u množini. Za to postoji vrlo jednostavno objašnjenje. Deskriptivi se ne nalaze u sintagmatskoj vezi s imenicama kao atributi, utoliko se u rečenici ostvaruju sami, što pretpostavlja da će u množini najčešće doći s naveskom *a* koji je u atributnoj funkciji neovjeren, usp. *gledati budnim očima* prema **gledati budnima očima*; *lutati praznim ulicama* prema **lutati praznima ulicama*. Kako atributna funkcija isključuje navezak, pojava naveska predstavlja jaku indiciju predikatne funkcije oblikâ u instrumentalu. Iz toga smo razloga odlučili provesti korpusnu analizu četiriju antonimnih parova pridjeva u instrumentalu promatrajući frekvenciju s kojom oprimjeruju predikatnu funkciju u općenitom smislu, dakle koliko često dolaze ne samo kao deskriptivi, nego i rezultativi (vidi Marković 2009) te predikatni komplementi uz razne semikopulativne glagole kao što su *smatrati*, *doživljavati*, *ocjenjivati* i sl. Analiza se vodila samo formalnom asocijativnošću instrumentala s predikatnom funkcijom neovisno o značenjima predikatnih adjunkata i komplemenata, odnosno pretpostavkom da je pojava deskriptivnog instrumentala ishod asocijativnih odnosa nesvjesno potaknutih rečeničnim okvirima koji sadrže predikatne komplemente ili adjunkte. Tablica 3 sadrži rezultate analize.

Tablica 3. Frekvencija pridjeva u predikatnom instrumentalu

Pridjev	Instr. sg. m./n.	Instr. sg. f.	Instr. pl. m./f./n.
nespreman	97,29	89,65	100
spreman	100	98,07	99,13
prazan	28,83	44,34	100
pun	21,90	9,93	62,5
budan	73,89	81,25	99,55

pospan	12,62	6,02	94,59
otvoren	65,32	76,76	100
zatvoren	56,30	50,83	100
čist	52,26	46,04	100
prljav	24,84	38,58	95

Vrijednosti u tablici odnose se na *pouzdanost* (vidi engl. *reliance* u Schmid i Küchenhoff 2013) pridjeva za predikatnu funkciju u kojoj se ostvaruju ili kao predikatni adjunkti ili kao predikatni komplementi. Vrijednost pouzdanosti izvedena je tako da se frekvencija pridjeva u predikatnoj funkciji prvo množila sa 100, a potom dijelila s ukupnom frekvencijom pridjeva u korpusu. Zbog njihova sinkretizma vrijednosti za muški i srednji rod jednine instrumentala u tablici se prikazuju zajedno. Isto također vrijedi za sva tri roda u množini. Rezultati pokazuju da se istraživani pridjevi u instrumentalu množine ostvaruju gotovo isključivo u predikatnoj funkciji. Iznimku čini par antonima *spreman–nespreman* koji i u jednini instrumentala dolaze uglavnom u predikatnoj funkciji. To objašnjava produktivnost pojmovne strukture X PRONALAZI Y U STANJU Z proizišle iz spojeva *zateći nespremnim/nespremnom/nespremnima*.

Što se tiče ostalih pridjeva u jednini, prevagu ima atributna funkcija. Neki su spojevi osobito česti, npr. *promatrati budnim okom, udahnuti punim plućima, razmetati se praznim riječima, baviti se otvorenim pitanjima, obrisati čistom krpom* itd.

Činjenica da pridjevi u instrumentalu množine dolaze ponajprije u predikatnoj funkciji ne smije se zanemariti kada se istražuju motivi pojave deskriptiva u instrumentalu u hrvatskome jeziku. Ako su govornici navikli asocirati određene pridjeve s obrascima odnosa predikacije u kojima dolaze u instrumentalu, ne bi bilo neobično da ih konstrukcije s deskriptivima potaknu na takvu uporabu kada okolnosti komunikacije na neki način iznjedre potrebu za tim.

5. Zaključak

U radu su se nastojali postaviti temelji za opis deskriptivnoga instrumentala u hrvatskome jeziku. To je prije svega podrazumijevalo opovrgavanje Bailynove (2002) teze o nemogućnosti pojave toga tipa instrumentala. Opisom konstrukcija

X PRONALAZI Y U STANJU Z i X TRAJE U STANJU Y Bailynova teza dovedena je u pitanje. Premda je deskriptivni instrumental neupitno rijetka pojava u hrvatskome, na osnovi tih dviju konstrukcija možemo predvidjeti u kojim će se okolinama deskriptivi u instrumentalu pojaviti te na koji će način njihova uporaba u tim okolinama biti motivirana. Iz te perspektive primjere deskriptivnih sekundarnih predikata u instrumentalu bilo bi neodgovorno odbaciti kao iznimne, rubne pojave nevažne za gramatičku strukturu hrvatskoga jezika.

Ako se to gledišće prihvati, onda opis deskriptivnog instrumentala svakako treba pomnije i preciznije razraditi. To prije svega podrazumijeva određenje semantičke pozadine tendencije toga tipa instrumentala prema dinamičnim scenarijima koji pretpostavljaju oprečna stanja i obilježja. Što točno u instrumentalu pobuđuje takve pojmovne strukture? Ako se temelji na implicitnoj poredbi dvaju stanja ili obilježja, bi li se deskriptivni instrumental mogao povezati s instrumentalom poredbe koji je u hrvatskome jeziku postojao sve do prvih desetljeća 20. stoljeća, a danas ga nalazimo tek u tragovima? Naposljetku, razrada semantičke strukture i motiva uporabe deskriptivnoga instrumentala mogla bi biti korisna iz slavističke perspektive, osobito perspektive istočnoslavenskih jezika u kojima se takav obrazac obično ostvaruje.

Literatura

- BAILYN, JOHN F. 2002. Overt predicators. *Journal of Slavic Linguistics* 10. 23–52.
- BAILYN, JOHN F. 2012. *The Syntax of Russian*. Cambridge University Press. Cambridge. <http://dx.doi.org/10.1017/CBO9780511984686>.
- BARIĆ, EUGENIJA; LONČARIĆ, MIJO; MALIĆ, DRAGICA; PAVEŠIĆ, SLAVKO; PETI, MIRKO; ZEČEVIĆ, VESNA; ZNIKA, MARIJA. 1997. *Hrvatska gramatika II*. Izdanje. Školska knjiga. Zagreb.
- BRAČ, IVANA. 2017. Instrumental u kopalativnim rečenicama. *Fluminensia* 29/1. 29–45. <https://doi.org/10.31820/f.29.1.7>
- CARLSON, GREGORY. 1977. *Reference to kinds in English*. Doktorski rad. Sveučilište u Massachusettsu. Amherst. 311 str.
- FILIP, HANA. 2001. The Semantics of Case in Russian Secondary Predication. *Proceedings of the 11th Semantics and Linguistic Theory Conference*. Ur. Hastings, Rachel; Jackson, Brendan; Zvolenzky, Zsofia. Cornell University. New York. 192–211.

- GOLDBERG, ADELE E. 1995. *Constructions, A Construction Grammar Approach to Argument Structure*. The University of Chicago Press. Chicago.
- HIMMELMANN, NIKOLAUS I SCHULTZE-BERNDT, EVA. 2004. Depictive secondary predicates in crosslinguistic perspective. *Linguistic Typology* 8. 59–131.
- IVIĆ, MILKA. 1954. *Značenja srpskohrvatskog instrumentala i njihov razvoj: (sintaksičko-semantička studija)*. Naučna knjiga. Beograd.
- JÄGER, GERHARD. 2000. Towards an explanation of copula effects. *ZAS Papers in Linguistics* 16. 1–30. <http://dx.doi.org/10.21248/zaspil.16.2000.8>.
- JOJIĆ, LJILJANA; VAJS VINJA, NADA; ZEČEVIĆ, VESNA; NAKIĆ, ANUŠKA; CVITANUŠIĆ TIVCO, JELENA; ĐURĐEVIĆ, RANKA; GLIGORIĆ, IGOR MARKO; KORAJAC, AIDA; KORAJAC, INES; KRAJAČIĆ, IVANA; PERUŠKO, KATJA; ŠTRIGA, NIKA; VLATKOVIĆ, DIJANA. 2015. *Veliki rječnik hrvatskoga standardnog jezika*. Školska knjiga. Zagreb.
- KRSNIK, DAVOR. 2021. *Složeni i sekundarni predikati u hrvatskome jeziku na primjeru konstrukcija s predikatnim instrumentalom te s riječju kao*. Doktorski rad. Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu. Zagreb. 320 str.
- LEVIN, BETH. 1993. *English Verb Classes and Alternations. A Preliminary Investigation*. The University of Chicago Press, Chicago.
- MARKMAN, VITA G. 2008. The Case of Predicates (Revisited): Predicate Instrumental in Russian and Its Restrictions. *Journal of Slavic Linguistics* 16/2. 187–246.
- MARKOVIĆ, IVAN. 2009. Rezultativni sekundarni predikat u hrvatskome. *Suvremena lingvistika* 68. 221–246.
- NICHOLS, JOHANNA. 1981. *Predicate Nominals: A Partial Surface Syntax of Russian*. University of California Press. Berkeley.
- PETI, MIRKO. 1979. *Predikatni proširak*. Sveučilišna naklada Liber. Zagreb.
- RICHARDSON, KYLIE. 2001. What secondary predicates in Russian tell us about the link between tense, aspect and case. *ZAS Papers in Linguistics* 26. 1–25. <http://dx.doi.org/10.21248/zaspil.26.2001.143>
- RICHARDSON, KYLIE. 2006. Case and Aspect in Ukrainian Depictive Secondary Predicates. *Harvard Ukrainian Studies* 28(1/4). 245–257.
- SILIĆ, JOSIP; PRANJKOVIĆ, IVO. 2005. *Gramatika hrvatskoga jezika za gimnazije i visoka učilišta*. Školska knjiga. Zagreb.
- SCHMID, HANS-JÖRG; KÜCHENHOFF, HELMUT. 2013. Collostructional analysis and other ways of measuring lexicogrammatical attraction: Theoretical premises, practical problems and cognitive underpinnings. *Cognitive Linguistics* 24/3. 531–577. <http://dx.doi.org/10.1515/cog-2013-0018>.

ŠARIĆ, LJILJANA. 2008. Secondary predicates in Croatian. *Secondary predicates in Eastern European languages and beyond*. Ur. Schroeder, Christoph; Hentschel, Gerd; Boder, Winifried. BIS-Verlag. Oldenburg. 295–325.

ŠARIĆ, LJILJANA; WITTSCHEN, WIEBKE. 2010. *Rječnik sinonima hrvatskoga jezika. Drugo izdanje*. Naklada Jesenski i Turk. Zagreb.

WEBER TKALČEVIĆ, ADOLFO. 1859/2005. *Skladnja ilirskoga jezika za niže gimnazije*. Pre-tisak Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje. Zagreb.

Depictive Secondary Predicates with Predicate Instrumental in Croatian

Abstract

The paper problematizes the assumption that exists among Slavists (Bailyn 2002; Richardson 2006; Markman 2008) that depictive secondary predicates in Croatian can only appear in case agreement with their controller, which excludes the possibility of depictives marked by predicate instrumental. This assumption is challenged by constructions X FINDS Y IN A STATE Z and X ENDURES IN A STATE Y in which the appearance of depictives marked by the instrumental – although rare – can be predicted. In order to describe the classes of verbs and adjectives that are used in these two constructions as well as morphosyntactic and semantic features that motivate the continual usage of depictive instrumental case in Croatian, we rely on corpus analysis and the theoretical framework of Construction Grammar.

Ključne riječi: deskriptiv, instrumental, sekundarni predikat, konstrukcija, pridjev, antonim

Key words: depictive, instrumental case, secondary predicate, construction, adjective, antonym

